

УДК 614.215

Якимук П.В.¹

¹ асп. Тернопільського національного технічного університету ім. Івана Пулюя

СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ САНАТОРНО-КУРОРТНИХ ТА ОЗДОРОВЧИХ ЗАКЛАДІВ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Санаторно-курортні та оздоровчі заклади посідають важливе місце у системі соціально-економічного розвитку, оскільки їх діяльність спрямована не лише на зміцнення здоров'я населення, а й на формування трудового потенціалу та підвищення якості життя. Вони виступають складовою інфраструктури охорони здоров'я і водночас є елементом туристично-рекреаційної сфери, що сприяє економічному зростанню та розвитку територій. Ефективне функціонування таких закладів забезпечує збалансоване поєднання соціальних та економічних інтересів, підвищує інвестиційну привабливість регіонів. У сучасних умовах інтеграція санаторно-курортних та оздоровчих закладів у загальнонаціональні та міжнародні програми розвитку стає визначальним чинником їхньої конкурентоспроможності.

У загальному розумінні санаторно-курортні та оздоровчі заклади виступають просторово-організаційною та соціально-економічними системами, головною метою яких є задоволення потреб відпочиваючих у лікуванні, реабілітації та оздоровленні шляхом виробництва та надання комплексної санаторно-курортної та оздоровчої послуги [1, с.53].

Діяльність санаторно-курортних і оздоровчих підприємств в Україні регламентують декілька основних нормативно-правових актів – Закон України «Про Курорти», Загальне положення про санаторно-курортний заклад, Національний стандарт України «Послуги туристичні, засоби розміщення» (ДСТУ 4527:2006), Господарський кодекс України та Закон України «Про Акціонерні товариства». Відповідно до зазначених вище нормативно-правових актів існують такі типи санаторно-курортних і оздоровчих підприємств: санаторії, санаторії-профілакторії, пансіонати з лікуванням, пансіонати відпочинку, курортний готель, будинки відпочинку, заклади одно- або дводенного перебування, бази відпочинку та інші [2, с.9].

Специфіку суб'єктів санаторно-курортної та оздоровчої діяльності в нашій країні слід охарактеризувати наступними маркерами [3, с.19-20]: 1) зорієнтованість: націлені на забезпечення як лікування, так і відпочинку населення; 2) природа приналежності: належать і до медицини, і до туризму; 3) соціально-економічний ефект: і запобігання втратам людського капіталу, і поповнення бюджету країни; 4) вплив на суміжні сфери: проявляється і у

прямому ефекті (сприяють як розвитку підприємництва у сфері будівництва, фінансових послуг, продовольства тощо), і в індукованому ефекті (забезпечують доходи місцевим резидентам у формі заробітної плати, дивідендів, орендної плати тощо); 5) глобальна роль: сприяють як визнанню особливого значення України у світовому рекреаційному процесі, так і у культурно-історичному розвитку світового суспільства; 6) підпорядкованість продуцентів послуг: вітчизняні санаторно-курортні та оздоровчі підприємства підпорядковуються як Міністерству охорони здоров'я, так і Міністерству економічного розвитку та торгівлі України.

Ефективність санаторно-курортного лікування визначається його комплексністю – використанням різноманітних природних лікувальних чинників у поєднанні з дієтотерапією, фізіотерапією, ЛФК, лікарською терапією та іншими методами, а також доступністю, спрямованістю та застосуванням єдиної системи спостереження за станом здоров'я. При цьому головним завданням курсу лікування та оздоровлення, що проводиться, є нормалізація функцій центральної нервової системи, яка своєю чергою сприяє активізації обмінних процесів, нормалізує функціонування серцево-судинної та дихальної системи [4, с.44]. На жаль, через війну в Україні сьогодні переважно центри лікувально-оздоровчого туризму в Україні зосереджено у Львівській (Трускавець, Східниця, Моршин), Тернопільській (Микулинці, Гусятин, Мшанець), Івано-Франківській (Черче), Одеській (Хаджибей, Куяльник), Полтавській (Миргород), Закарпатській (Поляна, Шаян, Косино) областях та ін.

Сучасний розвиток санаторно-курортних та оздоровчих закладів значною мірою ґрунтується на інноваціях в галузі охорони здоров'я. Потрібно відзначити, що інноваційна діяльність в галузі охорони здоров'я є досить обширною та включає в себе наступні ключові напрями: – впровадження нових методів діагностики та лікування захворювань; – розроблення та популяризація методик профілактичної медицини; – дослідження в галузі косметичної медицини (дослідження впливу на здоров'я людей різноманітних косметичних факторів); – дослідження можливостей людського організму, його спротиву до навантажень і т.д. в спортивній медицині; – розробка біологічних препаратів (фармакологія), лікарських засобів, впровадження їх у виробництво та лікувальну практику (фармацевтика); – винахід та освоєння медичного обладнання.

Аналізуючи діяльність санаторно-курортних та оздоровчих закладів в сучасних достатньо складних умовах, слід відзначити те, що сильними сторонами санаторно-курортних та оздоровчих закладів України є унікальні природно-кліматичні ресурси, висока кваліфікація медичного персоналу, відносно доступні ціни для внутрішніх споживачів, а також багаторічний досвід функціонування у сфері лікувально-оздоровчих послуг.

Водночас слабкими сторонами залишаються застаріла матеріально-технічна база більшості закладів, недостатній рівень інноваційної інфраструктури, слабка інтеграція у міжнародні туристичні ринки та значні втрати курортно-рекреаційного потенціалу внаслідок воєнних дій. Додатковим викликом є низька ефективність механізмів державної підтримки та нерівномірний територіальний розподіл об'єктів, що обмежує доступність послуг для широких верств населення. Попри це, в умовах посилення глобальних трендів на оздоровлення, профілактику захворювань і здоровий спосіб життя, санаторно-курортні підприємства мають значні перспективи швидкого відновлення та поступового їх розвитку.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, слід відзначити, що санаторно-курортні та оздоровчі заклади України відіграють важливу соціально-економічну роль, забезпечуючи збереження та відтворення людського капіталу, сприяючи розвитку туристично-рекреаційної галузі та економіки регіонів. Їх подальший розвиток потребує модернізації матеріально-технічної бази, активного впровадження інноваційних технологій, розширення спектра послуг та інтеграції у міжнародний медико-туристичний простір. В умовах післявоєнного відновлення вони можуть стати одним із ключових драйверів соціально-економічного зростання України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Мазаракі А.А., Ведмідь Н.І. Санаторно-курортні та оздоровчі підприємства: структурні параметри розвитку. *Економіка розвитку*. 2013. № 3. С. 51-55.
2. Ведмідь Н.І. Класифікація санаторно-курортних і оздоровчих підприємств. *Культура народів Причорномор'я*. 2012. № 238. С. 9-13.
3. Гальків Л. І., Кулиняк І. Я., Гербут М. В. Санаторно-курортна діяльність: ринок послуг санаторіїв у регіонах України. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. 2017. Вип.4 (873). С.18-23.
4. Мельник Л.В., Батиченко С.П. Особливості розвитку лікувально-оздоровчого туризму в регіонах України. *Часопис картографії*. 2018. Випуск 19. С. 41-47.